

Komisja do spraw etyki badań naukowych WSIiZ w nowym składzie

Opublikowano: 2020-10-27

Zadaniem Komisji jest ułatwienie naukowcom przygotowanie projektów badawczych zgodnie z uniwersalnymi standardami etycznymi. Pod uwagę będą brane kryteria zgodności tych projektów ze standardami wypracowanymi w środowisku naukowym.

Od 7 września br. na mocy zarządzenia Rektora WSIiZ Komisja do spraw etyki badań naukowych działa w nowym, siedmioosobowym składzie. Przewodniczącym komisji w nowej kadencji został **dr hab. Robert Pater, prof. WSIiZ**. Na członków komisji powołano także **dr Iwonę Leonowicz-Bukałę** (wiceprzewodnicząca), **dr Magdalenę Hoły-Luczaj**, **dr Monikę Struck-Peregończyk**, **dr Konrada Szocika**, **dr Andrzeja Kiebałę** oraz **mgr Renatę Partykę** (sekretarz). W tym składzie komisja będzie pracowała do końca kadencji, która potrwa do 31.08.2025 r.

Czym zajmuje się Komisja ds. etyki badań naukowych?

Prowadzenie badań naukowych, które w jakiejkolwiek formie oddziałują na ludzi, jest działaniem obarczonym dużą odpowiedzialnością. – Niejednokrotnie badania te dotyczą zagadnień związanych z osobistą sferą życia badanych a w ich trakcie naukowcy pozyskują i przetwarzają dane osobowe, w tym również dane wrażliwe. Niewłaściwe prowadzenie takich badań rodzi istotne ryzyko naruszenia szczególnie chronionych dóbr osób badanych – zaznacza członek komisji, prawnik dr Andrzej Kiebała. Nawet nieumyślne błędy w tym zakresie mogą w istotny sposób podważać autorytet nauki w oczach społeczeństwa, czego dowodzą znane przypadki nadużyć i nierzetelności naukowych. Aby ułatwić naukowcom przygotowanie projektów badawczych zgodnie z uniwersalnymi standardami etycznymi, a jednocześnie dbać o wiarygodność instytucji nauki, komisje ds. etyki badań przy uczelniach na całym świecie odpowiadają za opiniowanie tych projektów badawczych.

Pod uwagę brane są kryteria zgodności tych projektów ze standardami etycznymi, wypracowanymi w środowisku naukowym. – *Choć praktyka taka nie wpływa bezpośrednio z kodeksów etycznych i ogólnych przyjętych w świecie nauki norm, szczególnie w takich naukach jak antropologia czy socjologia, nasza uczelnia umożliwiła badaczom i badaczom uzyskanie zgody, która może okazać się potrzebna na którymś etapie upubliczniania wyników badań* – mówi dr Magdalena Hoły-Luczaj, Pełnomocniczka Prorektora WSIiZ ds. Nauki.

Komisje etyczne są nieodzowne przy badaniach ingerujących w organizm człowieka lub dotyczących kwestii wrażliwych. Kopiując praktykę uczelni amerykańskich coraz częściej wymaga się takiej zgody również od badaczy, którzy nie prowadzą badań z podwyższonym ryzykiem. – *W przypadku badaczy publikujących w niektórych czołowych czasopismach (najczęściej o profilu psychologicznym) uzyskanie zgody jest warunkiem koniecznym przyjęcia tekstu do recenzji* – dodaje dr Hoły-Luczaj.

Nowa ustawa o szkolnictwie wyższym nakłada na pracowników nauki coraz więcej ambitnych wymagań naukowych, związanych także z publikowaniem w zagranicznych czasopismach naukowych. W międzynarodowych zespołach badawczych oraz zachodnich redakcjach czasopism naukowych polscy badacze spotykają się z praktykami, które w Polsce dopiero zaczynają się upowszechniać. Jak podkreśla przewodniczący komisji, dr hab. Robert Pater, celem zespołu jest nie tylko opiniowanie wniosków badawczych pracowników naukowych w WSIiZ. – *Chcemy podnosić świadomość na temat standardów etycznych, wypracowanych w naszym kręgu kulturowym, dotyczących np. informowania badanych o zakresie projektu badawczego, przechowywania danych osób badanych, kwestii współautorstwa tekstów naukowych czy procedur etycznego recenzowania* – wyjaśnia prof. Pater, który sam jest autorem licznych publikacji krajowych i zagranicznych.

Wszystkie informacje na temat Komisji znajdują się [TUTAJ](#).

Jakie badania powinny być zaopiniowane przez Komisję ds. etyki badań naukowych w WSIiZ?

Zasadniczo, wszystkie badania, które mogą oddziaływać na ludzi, a także badania, których przedmiotem są dane wrażliwe, z etycznego punktu widzenia mogą i powinny być przedmiotem opinii komisji etycznej. W szczególności są to badania, w których mają wziąć udział osoby mające ograniczoną lub wyłączone zdolność podjęcia decyzji, lub wyrażenia świadomej lub swobodnej zgody na udział w badaniu oraz ograniczoną możliwość ewentualnej odmowy udziału w badaniu przed lub w trakcie badań – dzieci i młodzież, osoby cierpiące na choroby psychiczne, więźniowie czy żołnierze – jako osoby, których zgoda na udział w badaniu może być nie w pełni dobrowolna. – *Do tej ostatniej kategorii zalicza się także uczniów i studentów* – mówi dr Iwona Leonowicz-Bukała, wiceprzewodnicząca komisji. – *W naukach społecznych bardzo często to właśnie studenci, ich opinie i doświadczenia, są przedmiotem badań – są łatwo dostępni i stosunkowo łatwo zrekrutować ich do badań. Rolą komisji jest weryfikacja, czy informacja o badaniu oraz warunki udziału w nim są komunikowane studentom z zachowaniem norm etycznych.*

Jakich wniosków nie opiniuje Komisja ds. etyki badań naukowych WSIiZ?

Warto dodać, że w przypadku badaczy z WSIiZ, opinia Komisji ds. badań naukowych nie jest wymagana, jeżeli na prowadzenie planowanych badań wymagana jest przez przepisy prawa opinia lub zgoda innych komisji lub organów, oceniających aspekty etyczne planowanych badań. Komisja nie opiniuje na przykład medycznych badań naukowych mających charakter eksperymentu medycznego w rozumieniu Ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty. W przypadku pracowników naukowych WSIiZ, właściwą komisją ds. opiniowania medycznych wniosków badawczych o charakterze eksperymentalnym jest Komisja Bioetyczna Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie.

– *Jesteśmy przekonani, że nasi pracownicy naukowci szczególnie dbają o zachowanie norm etycznych* – dodaje przewodniczący komisji, prof. Robert Pater – *Niemniej opinia niezależnego od zespołów badawczych ciała, oprócz tego, że wymagana przez niektóre czasopisma, pozwala im upewnić się, że nie przeoczyli jakiegos drobiazgu czy też ich projekty są zgodne z bieżącymi przepisami prawa.*